

BIBLIOTEKSPLAN 2016 – 2021 FÖR TIMRÅ KOMMUN

Fastställd av kommunfullmäktige 2016-06-13, § 101

1. INLEDNING

Enligt bibliotekslagen ska kommuner upprätta en särskild plan för sin samlade biblioteksorganisation. Biblioteksplanen är ett hos kommunfullmäktige beslutat styrdokument som beskriver den samlade biblioteksverksamheten och dess möjligheter att tillgodose medborgarnas tillgång till litteratur i olika former och kulturella upplevelser. Föreliggande plan ersätter den tidigare biblioteksplanen 2007-2015. Planen har två delar, dels en nulägesbeskrivning av de befintliga biblioteksresurserna, och dels särskilda utvecklingsområden för den kommande planperioden 2016 -2021.

2. BIBLIOTEKSORGANISATION I TIMRÅ KOMMUN

Timrå kommuns biblioteksorganisation är en enhet under Kultur- och tekniknämnden. Verksamheten består av huvudbiblioteket i Timrå centrum och ett filialbibliotek i Söråker, integrerat med Folkets Hus. Personalen på huvudbiblioteket består av fem personer, varav en chefstjänst och en assistent, sammanlagt fem årsverken. Filialverksamheten i Söråker drivs av Folkets Husföreningen genom ett avtal om ersättning för personal och lokaler. Övriga bibliotek i kommunen är 10 skolbibliotek av varierande standard. Skolbiblioteken är organiserade under Barn- och utbildningsnämnden och skollagen reglerar verksamheten. 2014 lånades 77 393 olika medier ut vid huvudbibliotek och filialbiblioteket. 40 800 personer besökte huvudbiblioteket under året. Huvudbiblioteket är öppet sex dagar i veckan under perioden augusti till och med maj, sammanlagt 40 timmar i veckan.

3. KOPPLINGAR TILL LAGSTIFTNINGAR OCH REGIONALA DOKUMENT PÅ KULTUR OCH BIBLIOTEKSOMRÅDET

- Bibliotekslagen (2013:801)
- Skollagen (2010:800)
- Regional biblioteksplan 2015-2017 Västernorrland
- Västernorrland kulturplan 2015-2018

4. KOPPLINGAR TILL KOMMUNALA STYRDOKUMENT

- Timrå kommuns kulturpolitiska handlingsprogram 2010-2015

5. BIBLIOTEKSVERKSAMHETENS DELAR

- Informations- och kunskapsförmedling
- Barn- och ungdomsbiblioteket
- Social biblioteksverksamhet
- Biblioteket som kulturell arena
- Det digitala biblioteket

6. INFORMATIONS- OCH KUNSKAPSFÖRMEDLING

Enligt bibliotekslagen § 2 ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Folkbiblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Vidare ska biblioteket verka för att databaserad information görs tillgänglig för medborgarna.

Detta åstadkommer vi genom:

- Att erbjuda gratis föreläsningar och författarbesök
- Att mediebeståndet baserat på kvalitet och allsidighet men även inköpsförslag från användarna.
- Att fjärrlåna material vi själva inte har
- Att hålla bokcirkel för både vuxna och barn
- Att tillhandahålla publika datorer, vissa databaser och deltagande i de nationella temaveckorna för digital delaktighet

7. BARN- OCH UNGDOMSBIBLIOTEKET

Timrå bibliotek utgår från Bibliotekslagen § 8 där det står:

”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.”

För barn och ungdomar på fritiden är biblioteket en mötesplats där alla ska känna sig välkomna. De ska känna att de är delaktiga i bibliotekets verksamhet genom att de kan vara med och påverka den genom exempelvis inköpsförslag.

En av huvuduppgifterna för biblioteket är att arbeta läsfrämjande för barn och ungdomar. Bibliotekets verksamhet riktar sig till alla barn och ungdomar i kommunen, från det nyfödda barnet och dess föräldrar till tonåringen, men även till förmedlare som arbetar med barn och unga.

Föräldrar:

- Gåvoböcker till alla nyfödda i samarbete med barnavårdscentralen (BVC)

Förskola

- Bokkassar lånas ut till förskolorna

- Biblioteksbesök för förskolorna
- Samarbete med förskolorna genom olika läsfrämjande projekt
- Barnbibliotekarien informerar om biblioteket vid föräldramöten

Skola

- Bokkassar lånas ut till skolklasser
- Biblioteksbesök med bokprat och biblioteksinformation
- Samarbete med skolor genom olika läs- och skrivprojekt
- Författarbesök varje år för alla klasser i årskurs 3 och årskurs 6
- Barnbibliotekarien informerar om biblioteket vid föräldramöten

Fritiden

- Bokcirklar för barn

- **Specialmedier:**

För barn och ungdomar med särskilda behov har biblioteket en Äppelhylla med anpassade medier.

8. SOCIAL BIBLIOTEKSVERKSAMHET

Den sociala biblioteksverksamheten syftar till att nå dem som inte själva kan komma till biblioteket och ge service till dem som har svårt att läsa vanliga böcker. En av bibliotekets huvuduppgifter är följande att säkerställa att alla, oavsett funktionsnedsättning, får tillgång till den litteratur de önskar i anpassad form. Biblioteket behöver även utveckla den service som ges till de personer med funktionsnedsättningar som behöver hjälp och stöd med den digitala delaktigheten.

Behovet hos personer med olika former av funktionsnedsättning ska beaktas i alla bibliotekets verksamhetsdelar.

Detta kräver ett ständigt utvecklingsarbete där nya tekniker och metoder provas för att nå ut till dem som inte kan ta sig till biblioteket

- Bokprat eller biblioteksinformation på servicehus, plusboende, församlingshem och dylikt, vi anpassar oss efter målgruppen.
- Information om nya tekniska hjälpmedel samt anpassad medier som talböcker och taltidning.
- Läsecirkel/samtal och bokinformation på Timrå dagcenter.
- Nedladdning och utskick av DAISY-talböcker
- Stöd och undervisning i hemmet eller på biblioteket angående appen Legimus och egen nedladdning.

9. BIBLIOTEKET SOM KULTURELL ARENA

Folkbiblioteket är kommunens offentliga rum för att söka kunskap, för upplevelser och för möten mellan människor. Bibliotekets roll som kulturell arena kan inte underskattas. Det är av största vikt att på ett nytt och kreativt sätt nå ut till de, enligt den nya bibliotekslagen, ”prioriterande grupperna”. All kulturell verksamhet på biblioteket ska ytterst syfta till att främja ett demokratiskt öppet samhälle och därmed motverka fördomar, intolerans och rasism. För att nå alla grupper i samhället är det nödvändigt att Timrå bibliotek försätter arbetet med att utveckla en modern arena för kultur, delaktighet och eget skapande.

- Bokprat & biblioteksvisningar
- Författarbesök
- Bokcirklar
- Utställningar
- Släktforskarhjälp
- Informationsdagar
- Föreläsningar
- Kurser
- Teater & Musik
- Handarbetscafé

10. DET DIGITALA BIBLIOTEKET

Det digitala biblioteket är dels ett komplement till det fysiska biblioteket och även en del av detta. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i samhället och den digitala informationen ska i möjligaste mån göras tillgänglig för alla.

Kommunikation och information

- Bibliotekets webbsida och webbkatalogen är tillgängligt dygnet runt och erbjuder aktuell information om bibliotekets verksamhet samt gör det möjligt att söka media, reservera och förlänga lån.
- Vi använder sociala medier för att informera och kommunicera
- En digital anslagstavla finns för biblioteksinformation
- Nyhetsbrev via e-post
- Påminnelser och kvittering av lån kan skickas som e-post
- Aviseringar och krav kan skickas med sms och e-post

Utbud (Medier/databaser)

- Vi erbjuder lån av e-böcker och e-ljudböcker.
- Tidskrifter/dagstidningar online på biblioteket
- Talbokslåntagare erbjuds att bli egna nedladdare hos MTM. Lokal taltidning finns i biblioteket.

- Till släktforskarna erbjuder vi ett antal datorer med släktforskningsdatabaser.
- I biblioteket kan man även använda databaserna Landguiden och Alex.
- Tillgänglighet
- Webb – Bibliotekets webbsida och webbkatalogen är tillgängligt dygnet runt och erbjuder aktuell information om bibliotekets verksamhet samt gör det möjligt att söka media, reservera och förlänga lån.
- Två trådlösa nät finns ute i bibliotekslokalen.

Pedagogik

- Timrå bibliotek ska, året om, vara en viktig resurs för att öka den digitala delaktigheten genom att tillhandahålla publika datorer och hjälp vid dessa.
- Vi deltar i de nationella temaveckorna för att sätta fokus på digital delaktighet

11. BIBLIOTEKETS SAMARBETSPARTNERS

- BVC
- Dagcenter
- Anhörigcenter
- Studiecetrum
- Studieförbund
- Timrå församling
- Skolor och förskolor
- Idrottsföreningar
- Lokalhistoriska intresseföreningar
- Kommunala förvaltningar
- Länsbiblioteket Västernorrland och kommunala bibliotek i regionen
- Specialbibliotek, till exempel Internationella biblioteket
- Svensk Biblioteksforening

12. OMVÄRLDSANALYS

- Inflyttning av ett ökat antal flyktingar varav ett stort antal ensamkommande barn
- Behov av att stärka barn och ungdomars läsintresse
- En snabb digital teknikutveckling, som både ställer krav på bibliotekets tjänster och skapar kunskapsklyftor
- Behov av förbättra informationen om bibliotekets olika tjänster
- Ökat behov av personalfortbildning framförallt inom den tekniska utvecklingen
- Ökad tillgänglighet av bibliotekets tjänster
- Behov av en utvecklingsplan för skolbiblioteken

13. UTVECKLINGSMÅL FÖR DEN KOMMUNALA BIBLIOTEKSVERKSAMHETEN 2016 – 2021

MÅL 1 - UTÖKAD BIBLIOTEKSSERVICE TILL PERSONER MED AN- NAT MODERSMÅL ÄN SVENSKA

Under planperioden kommer kommunen att ta mot ett stort antal människor, varav många ensamkommande barn. Samtidigt är många människor med utländsk bakgrund redan bosatta i kommunen. Enligt bibliotekslagen § 5 är personer med annat modersmål än svenska en prioriterad grupp.

- Mer personaresurser ska avsättas för personer med annat modersmål än svenska i form av informationsinsatser direkt till målgruppen eller med samarbetsorganisationer.
- Läsfremjande insatser ska utökas till nyanlända barn och ungdomar. Samarbete med kommunens aktivitetshus Pangea i Tallnäs ska särskilt beaktas.

MÅL 2 - BEHOV AV ATT STÄRKA BARN OCH UNGDOMARS LÄSIN- TRESSE

- Biblioteket fortsätter att arbeta läsfremjande och efter samma riktlinjer som vi arbetar utifrån idag. Barn och ungdomar är för biblioteket en prioriterad grupp och vi kommer att tillgodose deras behov och önskemål på bästa sätt genom att köpa in de böcker och andra medier som behövs.

MÅL 3 - DEN DIGITALA UTVECKLINGEN – BIBLIOTEKETS SERVICE SAMT ÖKANDE KUNSKAPSKLYFTOR

- Under planperioden ska vi fortsätta att arbeta för att följa med i den digitala utvecklingen och att förbättra våra tjänster gentemot våra besökare. På biblioteket ska det finnas utrustning och kunskap för att garantera publik tillgång till det digitala samhället för att på så sätt utjämna ekonomiska- och kunskapsklyftor.

MÅL 4 - FÖRBÄTTRA INFORMATIONEN OM BIBLIOTEKETS TJÄNS- TER

- Marknadsföring och information kring bibliotekets tjänster och service, ska utvecklas samt ske i former som invånarna kan och vill ta till sig. Särskild vikt bör läggas på att göra informationen tillgänglig för alla grupper med särskilda behov.

- De enligt bibliotekslagen prioriterade grupperna ska särskilt beaktas vid all form av marknadsföring.
- Vid behov ska det vara möjligt/finnas tid att individanpassa information för personer/grupper med särskilda behov.
- Sträva mot ett mer effektivt och kreativt samarbete kring marknadsföring med bibliotekets samarbetspartners.
- Ständig omvärldsbevakning vad gäller ny teknik samt digitala medier som främjar bibliotekets marknadsföring.
- Personalen är bibliotekets viktigaste resurs för att besökarna ska känna sig både personligt och professionellt bemötta. Vi fortsätter utveckla arbetet med bemötande och ett bra arbetsklimat med hjälp av kontinuerliga avstämningar, arbetsplatsmöten samt medarbetarsamtal.

MÅL 5- STÄRKA KOMPETENSFÖRSÖRJNINGEN TILL BIBLIOTEKETS PERSONAL

- Kontinuerlig kompetensutveckling är viktig för att upprätthålla och utveckla personalens professionalitet och kunskap. Genom att göra det möjligt för personalen att delta i lokala, regionala och nationella evenemang eller andra insatser. Detta ger den personalen större kunskap, motivation och kontaktnät och ett bättre bibliotek för medborgarna.

MÅL 6 - UTÖKAD TILLGÄNGLIGHET

Under kommande planperiod saknas resurser att öka öppethållandet till mer än 40 timmar i veckan med bemanning i biblioteket. Samtidigt finns ett behov att ge service till medborgarna på andra tider. I Sverige prövas idag på olika platser så kallade meröppna bibliotek. Biblioteket är obemannat men människor har tillgång till lokalen genom en personlig inpasseringskod.

- Genomföra en studie som visar på möjligheterna att använda delar av tidigare fritidsgårdslokal till ett meröppet bibliotek. Studien ska innehålla uppgifter på tekniska möjligheter till inpassering i lokaler och de ekonomiska förutsättningarna.

MÅL 7- SKOLBIBLIOTEKSPLAN FÖR TIMRÅ KOMMUN

Bakgrund

2015 genomförde personal från kommunbiblioteket en studie av skolbiblioteken på grundskolenivå. Det framgick då att det finns stora skillnader mellan kommunens nio grundskolor i fråga om öppethållandetider, medier samt personal som kan ge eleverna kvalificerad vägledning. Studien visar sammanfattningsvis att det finns ett behov av en handlingsplan för skolbiblioteken i kommunen, med hänsyn taget till de olika skolornas elevantal och åldersnivåer. Utöver biblioteken i grundskolan finns ett väl funge-

rande gymnasiebibliotek som bemannas av en utbildad bibliotekarie på 75 procent deltid.

Bibliotekslagen fastslår att varje kommun ska anta en plan för kommunens biblioteksverksamhet. Från och med 2016 ska Timrå kommun ha en gemensam biblioteksplan för folk- och skolbiblioteken, även om det är två olika lagar som reglerar respektive verksamhet (bibliotekslagen och skollagen). Planen ska fungera som ett övergripande dokument över kommunens alla typer av bibliotek.

Skolbiblioteksplanen utgår från skollagen 2010:800, läroplanerna för grund-, grundsär- och gymnasieskolan samt bibliotekslagen 2013:801.

Skolbibliotekens uppdrag

I den nya skollagen (2010:800 och med tillämpning 2011-07-01) finns krav på tillgång till skolbibliotek och en tydlig skrivning om skolbiblioteket som en integrerad del av skolans pedagogiska verksamhet och som en av förutsättningarna för en jämlik utbildning; alla barn ska ha tillgång till ett bibliotek.

Skolbiblioteket ska ses både som en materiell, pedagogisk och digital resurs, som aktivt ska stödja alla elevers lärande och kunskapsutveckling för att utbildningsmålen ska nås.

Målet med skolbiblioteksplanen i Timrå kommun är att höja skolbibliotekens kvalitet avseende mediebestånd, tillgänglighet och kompetent bemanning som en del av att alla elever ska ha tillgång till likvärdig utbildning.

Verksamhetsmål

Målen för skolbibliotekens verksamhet är desamma som de beskrivna i läroplaner och i kurs- och ämnesplaner. Grundläggande är en gemensam helhetssyn på utbildningsmål och värdegrund. I samverkan med personal som arbetar i förskoleklass, grundskola, grundsärskola och gymnasieskola ska skolbiblioteket vara ett stöd inom följande områden:

- **läsfrämjande åtgärder/språkutveckling:** skolbiblioteket ska arbeta med att förmedla läslust, ge elever olika läsupplevelser, verka för att stimulera språkutveckling samt stödja eleverna att utveckla sina språkliga förmågor. Elever i behov av stöd och elever med svenska som andraspråk ska särskilt uppmärksammas. Biblioteket omfattas i högsta grad av skolans kompensatoriska och utjämnande uppdrag: alla elever oavsett bakgrund ska få vägledning till goda läsupplevelser.
- **Mediebestånd:** elever ska ha tillgång till aktuellt och anpassat bestånd beroende på etnicitet, kön, ålder, förmåga och intresse
- **biblioteksvana och informationskompetens:** biblioteket ska stödja och vägleda elever i att söka, värdera och använda digitala och andra informationsresurser för att utveckla kunskap och förmåga till kritiskt tänkande.

Handlingsplan

För att nå hög och likvärdig kvalitet krävs:

- ett fysiskt bibliotek på varje skola alternativt en genomtänkt samverkan med ett folkbibliotek
- att tillgängligheten till ett skolbibliotek ska vara generös och det ska upplevas som välkomnande som mötesplats, för spontanbesök och för planerade aktiviteter
- ett kvalitativt bra och varierat bokbestånd och andra medier, vilka motsvarar behoven på respektive skolenhet och skolform
- förutsättningar att underhålla och utveckla sin kompetens för personal som arbetar i skolbiblioteket, förutom kunskaper om skolans styrdokument och om modern barn- och ungdomslitteratur, behövs kompetens att väcka läslust och att kunna driva och förestå ett skolbibliotek (t.ex. inom informationssökning, katalogisering, inköp m.m.)

Ansvar

Huvudman

Som huvudman är Timrå kommun ytterst ansvarig för att kommunens alla elever har tillgång till ett skolbibliotek och skolbibliotekstjänster.

Rektor

Varje rektor ansvarar för att skolbiblioteksverksamheten på sin skola bedrivs enligt handlingsplanen och ska vid behov ge förslag på revidering.

Ansvarig personal för skolbiblioteket

- arbetar för att stödja elevers språkliga utveckling och rätt till läsning
- samarbetar med skolans olika yrkesgrupper, elever, och vid behov med externa samarbetspartners i planering och genomförande av pedagogiska verksamheter
- organiserar låneverksamheten, ansvarar för det fysiska biblioteket inklusive ev. webbplats och ser till att informationen om biblioteket är uppdaterad och relevant
- ansvarar för inköp av aktuell litteratur, såväl skön- som facklitteratur, prenumerationer, abonnemang m.m. i samråd med personal och elever
- ska tillsammans med rektor utvärdera och föreslå förändringar av handlingsplanen.